

Mgr. Daša Lofajová z Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne prináša v príspevku *Genealógia rodu Odrobiňák* svoj výskum rodu Nádaši. Autorka pri bádani po predkoch L. N. Jégého sledovala hlavne líniu po meči. Otec Jégého „Anton Odrobiňák si pravdepodobne vybral za svoje nové priezvisko historický názov Trstenej, ktorá sa v nemčine označovala ako Nadasch. Nádaš, Nádašd je maďarský názov Trstenej, využívaný v historických listinách. V Slovenskom letopise z roku 1882 sa spomína názov Nadasd z roku 1437. Nadas znamená v maďarčine trstie.“ Lofajová vyvracia svojim výskumom niekoľko desaťročí šírenú nesprávnu informáciu o počte súrodencov L. N. Jégého.

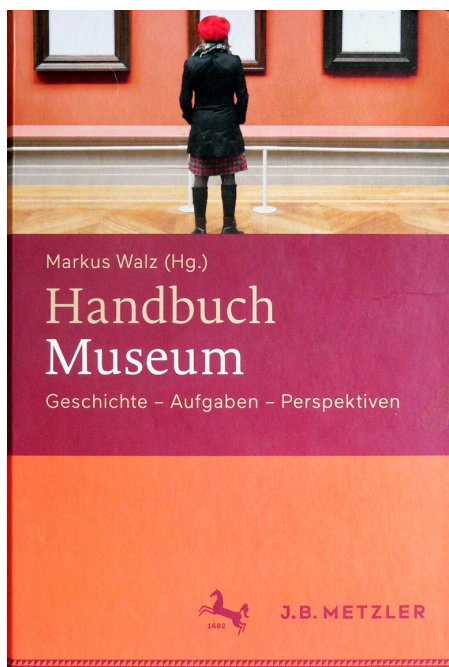
Príspevkom *Jégého Cesta životom* obohatila zborník aj Mgr. Ľubica Hroncová z Katedry slovenskej literatúry a literárnej vedy FiF UK v Bratislave. Jégé v románe *Cesta životom* (1930) zobrazuje spoločnosť na konci 19. a začiatku 20. storočia. V románe možno rozpoznať veľa autobiografických a autoštylizovaných črt. „Názor o determinizme človeka vkladá do postáv dvoch protipólů, župného úradníka Svoreňa a lekára Búroša, oba literárne typy vyjadrujú najvlastnejšie protikladné črty Jégého osobnosti a súčasne sú výrazom protikladů jeho názoru na život.“ Jégé je ovplyvňovaný Zolovou teóriou experimentálneho románu. Podľa Jégého „všetko spoločenské zlo vyplýva zo záporných vlastností človeka, ktorého pudy sú príčinou nespravodlivosti, príkoria, ponižovania a útlaku, preto sa snažil svojím dielom vplývať na človeka, ktorého chcel urobiť ľudskejšim.“ Hroncová na záver svojho príspevku píše: „V diele sa najplnšie prejavuje celá Nádašiba životná filozofia ako ucelená názorová sústava, cez ktorú vnímal a hodnotil skutočnosť okolo seba.“

Zborník prináša nové pohľady a názory, ktoré vyplývajú z výskumu historikov, jazykovedcov a literárnych historikov na osobnosť, život a dielo Ladislava Nádaši Jégého. Je zdrojom informácií nielen pre odborníkov, ale aj študentov príslušných alebo príbuzných odborů.

Handbuch Museum : Geschichte, Aufgaben, Perspektiven. Walz, Markus (ed.). Stuttgart : J. B. Metzler Verlag, 2016, 417 s. ISBN 978-3-476-02375-9

Otakar Kirsch

V posledním desetiletí bylo v České republice a na Slovensku vydáno několik učebnic a příruček, které se ve větší či menší míře z muzeologických pozic zabývaly analýzou muzejního fenoménu (Kačírek – Ragač – Tišliar: *Múzeum a historické vedy*, 2013; Knapík a kol.: *Vademecum muzeologie*, 2012; Buriánková – Komárková – Šebek: *Úvod do muzejní praxe. Učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*, 2010). Podobné snahy lze zaznamenat i v zahraničí (např. v anglosaském prostředí lze za hlavní motor tohoto typu aktivit považovat Sharon Macdonald), přičemž zajímavé možnosti srovnání tradičně přináší produkce v německy mluvících zemích. Vedle dřívějších počínů starší generace tamních muzeologů (Waidacher, Flügel, Vieregge) se v relativně nedávné době objevily pokusy v teoretické rovině uchopit základní otázky související s vnitřním fungováním a společenským posláním muzejních institucí (např. Anke te Heesen a její *Theorien des Museums. Zur Einführung*, 2012). Také v roce 2016 vydané dílo s názvem *Handbuch Museum. Geschichte, Aufgaben, Perspektiven* má ambici za pomoci (nejen) muzeologických přístupů komplexním způsobem představit danou problematiku zájemcům z řad odborné, ale i laické veřejnosti.

Obr. č. 1: Titulná strana publikácie

Před profesorem teoretické a historické muzeologie na Hochschule für Technik, Wirtschaft und Kultur v Lipsku Markusem Walzem (díky svým přednáškám v Brně a článkům uveřejněným v časopise *Museologica Brunensia* známým i v České republice), vystala poměrně náročná úloha. Jako editor a zároveň autor celkové koncepce musel uspořádat texty od více než 60 přispěvatelů, mezi nimiž lze nalézt mnohé významné muzeology a muzejní pracovníky (např. manželé van Menschovi, Gottfried Fliedl, Monika Flacke, Paolo Bianchi). Určitou jednotící linku našel mimo jiné v mírně modifikované van Menschově definici muzea upřednostňující klíčovou roli sbírkových předmětů v rámci jejich aktivit (s. 12), která je posléze aplikována na jednotlivé, v publikaci reflektované dílčí problémy. I když toto pojetí například poněkud netradičně umožňuje zařadit dětská muzea (*Kindermuseen*) do kategorie muzeím příbuzných institucí (orientují se totiž primárně na návštěvníky a nikoli na uchování a zprostředkování sbírkového fondu), výsledkem je kompaktní, hutný, přehledný a v rámci možností

vyvážený text, jenž ve většině případů značně přesahuje v úvodních pasážích proklamovanou orientaci na oblast Německa, resp. německé jazykové prostředí.

Samotný obsah příručky tvoří značné množství tradičních (v řadě případů inovativně uchopených) ale také nových témat. Včetně úvodu a příloh text čítá celkem 15 kapitol (celkový počet podkapitol pak dosáhl čísla 83!), které lze rozdělit do tří větších tematických bloků. První se zaměřuje na celkové přiblížení fenoménu muzea a postupně se mimo jiné zabývá jeho jednotlivými definicemi, vztahem k ostatním paměťovým institucím a představuje muzejní ústavy jako místa vědění, kulturní paměti a historické kultury. Věnuje se však i některým méně obvyklým problémům – např. metaforám používaným v dřívější a současné společnosti k postihnutí základních cílů a poslání muzeí (chrám, skladiště, hřbitov, pokladnice atd.). Dalšími rozsáhlejšími celky této části se postupně staly přehled historického vývoje německého muzejnictví s důrazem na postižení pro něj specifických událostí a jevů (reformní hnutí z přelomu 19. a 20. století, vliv totalitních režimů na jeho formování, aktuální otázky současnosti) či vývoj a specifika jednotlivých typů muzeí (např. muzea výtvarného a užitého umění, národopisná, etnologická, archeologická, přírodních věd, technická a průmyslová, ale i regionální a víceoborová) a příbuzných institucí (např. památná místa vztahující se k významným osobnostem a událostem, artotéky, církevní pokladové sbírky a již zmiňovaná dětská muzea). Pomyslným jádrem recenzované knihy však zůstává analýza muzealizačního procesu prostřednictvím celkem šesti činností, jež jsou označeny jako základní úkoly (*Kernaufgaben*) muzea. Jedná se o sbírání (*Sammeln*), dokumentování ve smyslu fixace informací sňatých ze sbírkových předmětů (*Dokumentieren*), zkoumání (*Forschen*), uchování (*Bewahren*), vystavování (*Ausstellen*) ve smyslu ukazování a zprostředkování (*Vermitteln*). Ocenit lze v tomto směru vyváženost teoretických a praktických přístupů k problematice, jež jsou často doloženy konkrétními příklady z domácího i zahraničního prostředí (příkladem je zvláště

podkapitola venovaná muzejní komunikaci). Konečně třetí celek se soustřeďuje na interakci mezi muzei a okolním světem, především pak se současnou společností (společenská funkce muzeí, vztah muzeí a státu, muzejní budovy a urbanismus, zodpovědnost vůči společnosti atd.), a tematizuje některé ekonomické aspekty muzejní činnosti (např. muzea a pracovní trh). Jako poslední zkoumaný okruh pak byl zvolen vztah k vědě, který je uvozen pasážemi o vývoji muzeologie a jejích jednotlivých pojetích (muzeologie chápaná jako výzkum muzeí, muzeality, společenské role muzeí a jako součást studia heritologie), kde je připomenut kruciólní význam Stránského a Neustupného pro celkové formování oboru. Text si všímá také relací dalších vědních disciplín k fenoménu muzea (většinou z pozice oborů zastoupených v muzeích) a do značné míry kritizuje současnou profilaci výuky muzeologie v německy mluvících zemích, které často chybí teoretický a vědecký základ, a neúměrně se soustřeďuje na problematiku výstavní činnosti.

Patrně každý v příručce *Handbuch Museum : Geschichte, Aufgaben, Perspektiven* bude, na základě svých vlastních preferencí, postrádat či alespoň za nedostatečně zpracovaná považovat některá témata (autorovi recenze v textu například chybělo bližší vymezení kompetencí jednotlivých muzejních profesí či přece jen hlubší analýza otázky restitucí a mobility sbírek). Cílem podobných výstupů nicméně je spíše na jednotlivé otázky upozorňovat a v případě hlubšího zájmu odkazovat na další relevantní literaturu, což recenzovaná publikace bohatě naplňuje. Zároveň si je ale třeba uvědomit, že českému a slovenskému čtenáři (zaměstnanec muzeí, student či akademický pracovník) přináší nejen informace o mnoha aktuálních trendech v muzejnictví, ale i jeden jednoznačný rezultat – pro realizaci muzejních činností je nutná relevantní teoretická základna zprostředkovávaná především oborem muzeologie.

Výročné ceny časopisu *Pamiatky a múzeá* za rok 2016

Peter Maráky

Za vyše štvrt' storočie, odkedy udeľuje revue pre kultúrne dedičstvo *Pamiatky a múzeá* (vydávajú Slovenské národné múzeum a Pamiatkový úrad SR) výročné ceny, sa toto ocenenie stalo nepochybne jedným z najprestížnejších udeľovaných za aktivity v rozličných oblastiach kultúrneho dedičstva. Pôvodne divácka anketa so šiestimi kategóriami sa rozrástla na príležitosť nominovať na ocenenie, a tým najmä na mediálne zviditeľnenie, v desiatich kategóriách každoročne desiatky aktivít a titulov súvisiacich s poznaním, ochranou, obnovou, popularizáciou a inými formami spoločenského uplatnenia najrôznejších foriem kultúrneho a historického dedičstva. Od roku 1992 bolo na cenu nominovaných 1 724 titulov, čo predstavuje zaujímavú vzorku aktivity v tomto segmente slovenskej kultúry. Z nich boli ocenenia udelené 229 pozoruhodným počinom.¹

Za rok 2016 bolo nominovaných na výročné ceny 101 titulov. Ocenenia, ktoré tentoraz odovzdávali v obnovenom Mariánskom seminári historickej Trnavskej univerzity, udelili desiatim titulom. Okrem toho redakčná rada časopisu priznala mimoriadne ocenenia dvom významným prezentačným podujatiam. Prestížnu cenu však získava de facto až 66 nositeľov,

¹ Výročné ceny revue *Pamiatky a múzeá* za roky 1991 až 2015. Príloha vydaná pri príležitosti 25. výročia udeľovania výročných cien. Zostavil Peter Maráky. Bratislava, 2016.